

INNOVATSION MENEJMENT: QANDAY QILIB TASHKILOTLAR INNOVATSION G'OYALARNI MUVAFFAQIYATLI AMALGA OSHIRISHI VA QO'LLAB-QUVVATLASHI MUMKIN?

To'rayev E.E.

Termiz agrotexnologiyalar va rivojlanish instituti assistenti

Rustamova D.A.

"Agrobiznes va investitsion faoliyat" yo'nalishi 2-kurs talabasi.

Annotatsiya. Innovatsiyalarni boshqarish - bu tashkilotlarda innovatsiyalarni ishlab chiqish, joriy etish va boshqarish bilan shug'ullanadigan menejment sohasi. Innovatsiyalar yangi mahsulotlar, xizmatlar, jarayonlar yoki tashkiliy shakllar bo'lishi mumkin.

Innovatsiyalarni boshqarishning asosiy maqsadlari: Tashkilotning raqobatbardoshligini oshirish. Innovatsiyalar tashkilotlarga yangi bozorlarni yaratish, raqobatchilarni siqib chiqarish va raqobatdosh ustunlikka erishish imkonini beradi; Tashkilot samaradorligini oshirish. Innovatsiyalar mahsuldorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish va mahsulot yoki xizmatlar sifatini yaxshilashga olib kelishi mumkin; Tashkilotning barqarorligini oshirish. Innovatsiyalar tashkilotlarga tashqi muhitdagi o'zgarishlarga moslashishga va uzoq muddatda raqobatbardoshligini saqlab qolishga imkon beradi; Innovatsiyalarni boshqarish quyidagi asosiy bosqichlarni o'z ichiga oladi; Innovatsion imkoniyatlarni aniqlash. Ushbu bosqichda innovatsiyalar uchun potentsial sohalarni aniqlash kerak; Innovatsion loyihalarni ishlab chiqish. Bu bosqichda innovatsion g'oyalarni amalga oshirish bo'yicha aniq loyihalar ishlab chiqish zarur; Innovatsion loyihalarni joriy etish. Bu bosqichda innovatsion loyihalarning rejalashtirilgan jadval va byudjetga muvofiq amalga oshirilishini ta'minlash zarur.

Tayanch iboralar: innovatsion menejment, innovatsiya strategiyasi, innovatsiya madaniyati, innovatsiya tarkibi, innovatsiya jarayoni, innovatsiyon dasturlar va loyihalar, innovatsiyon texnolog, tadbirkorlik, ijod, tavakallchilik.

Abstract. Innovation management is a branch of management that deals with the development, implementation and management of innovations in organizations. Innovations can be new products, services, processes or organizational forms.

The main goals of innovation management: Increasing the competitiveness of the organization. Innovation allows organizations to create new markets, displace competitors and achieve competitive advantage; Improving the efficiency of the organization. Innovation can lead to increased productivity, reduced costs, and improved quality of products or services; Increasing the stability of the organization. Innovation allows organizations to adapt to changes in the external environment and maintain competitiveness in the long term; Innovation management includes the following main steps; Identifying innovation opportunities. At this stage, potential areas for innovation should be identified; Development of innovative projects. At this stage, it is necessary to develop

specific projects for the implementation of innovative ideas; Implementation of innovative projects. At this stage, it is necessary to ensure the implementation of innovative projects in accordance with the planned schedule and budget.

Key words: innovation management, innovation strategy, innovation culture, innovation composition, innovation process, innovation programs and projects, innovation technology, entrepreneurship, creativity, risk.

Абстрактный. Инновационный менеджмент — это отрасль менеджмента, которая занимается разработкой, внедрением и управлением инновациями в организациях. Инновациями могут быть новые продукты, услуги, процессы или организационные формы.

Основные цели инновационного менеджмента: Повышение конкурентоспособности организации. Инновации позволяют организациям создавать новые рынки, вытеснять конкурентов и достигать конкурентных преимуществ; Повышение эффективности организации. Инновации могут привести к повышению производительности, снижению затрат и улучшению качества продуктов или услуг; Повышение стабильности организации. Инновации позволяют организациям адаптироваться к изменениям внешней среды и сохранять конкурентоспособность в долгосрочной перспективе; Управление инновациями включает в себя следующие основные этапы: Выявление инновационных возможностей. На этом этапе следует определить потенциальные области для инноваций; Разработка инновационных проектов. На этом этапе необходима разработка конкретных проектов реализации инновационных идей; Реализация инновационных проектов. На этом этапе необходимо обеспечить реализацию инновационных проектов в соответствии с запланированным графиком и бюджетом.

Ключевые слова: инновационный менеджмент, инновационная стратегия, инновационная культура, инновационный состав, инновационный процесс, инновационные программы и проекты, инновационные технологии, предпринимательство, креативность, риск.

Hozirgi tez sur'atlar bilan rivojlanayotgan dunyoda tashkilotning muvaffaqiyati ko'pincha uning innovatsiyalar qobiliyatiga bog'liq. Innovatsiyalar biznes jarayonlariga yangi istiqbollar olib kelishi, mahsulot va xizmatlarni yaxshilash va raqobatdosh ustunlikni ta'minlashi mumkin. Biroq, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish va qo'llab-quvvatlash innovatsiyalarni samarali boshqarishni talab qiladi. Ushbu maqolada biz innovatsiyalarni boshqarishning asosiy jihatlarini ko'rib chiqamiz va tashkilotlarga innovatsiyalarni muvaffaqiyatli joriy etish va qo'llab-quvvatlashga yordam beradigan strategiyalarni baham ko'ramiz. Raqobat kundan-kunga kuchayib borayotgan bugungi dunyoda innovatsiyalarni boshqarish har qanday tashkilot uchun asosiy muvaffaqiyat omili hisoblanadi. Innovatsiyalar tashkilotlarga samaradorlikni oshirish, xarajatlarni kamaytirish, mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilash va yangi bozorlarga kirishda yordam beradi.

Biroq innovatsion g'oyalarni amalga oshirish va qo'llab-quvvatlash oson ish emas. Bu tashkilotlardan innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratishni, shuningdek, innovatsiyalarni boshqarishning samarali strategiyasini ishlab chiqishni talab qiladi.

Innovatsion g'oyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish uchun birinchi qadam tashkilotda innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratishdir. Bu shuni anglatadiki, tashkilotda quyidagi shartlar yaratilishi kerak:

Boshqaruvni qo'llab-quvvatlash. Tashkilot rahbariyati innovatsiyalarga sodiq bo'lishi va xodimlarni o'z g'oyalarini amalga oshirish uchun zarur resurslar va yordam bilan ta'minlashi kerak. Innovatsiya madaniyati. Tashkilot innovatsiyalarni olqishlaydigan va rag'batlantiradigan madaniyatni yaratishi kerak. Xodimlar yangi g'oyalarni taklif qilishda o'zlarini qulay his qilishlari kerak, hatto ular xavfli yoki noan'anaviy bo'lsa ham.

Yangi g'oyalarga ochiqlik. Tashkilot yangi g'oyalarga, ularning manbasidan qat'i nazar, ochiqlik muhitini yaratishi kerak. Xodimlar boshqalarning g'oyalarini tinglashga va baholashga tayyor bo'lishi kerak, hatto ular past darajadagi odamlardan yoki tashkilotning boshqa qismlaridan bo'lsa ham. Tashkilot innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratgandan so'ng, innovatsiyalarni boshqarishning samarali strategiyasini ishlab chiqish kerak. Bunday strategiya quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi kerak:

Innovatsiyalarning maqsadlari va ustuvorliklari. Tashkilot o'zining innovatsion maqsadlari va ustuvorliklarini aniq belgilashi kerak. Bu uning diqqatini eng muhim sohalarga qaratishiga va resurslarni isrof qilishning oldini olishga yordam beradi.

Innovatsiyalarni boshqarish jarayoni. Tashkilot quyidagi bosqichlarni o'z ichiga olgan innovatsion boshqaruv jarayonini ishlab chiqishi kerak:

G'oyalarni aniqlash va tanlash. Ushbu bosqichda tashkilot eng istiqbolli g'oyalarni aniqlashi va tanlashi kerak. G'oyalarni ishlab chiqish va baholash. Ushbu bosqichda tashkilot tanlangan g'oyalarni ishlab chiqish va ularning hayotiyiligi va potentsial qiymatini aniqlash uchun baholashi kerak. G'oyalarni amalga oshirish. Ushbu bosqichda tashkilot tanlangan g'oyalarni amalga oshirishi va ularning muvaffaqiyatini ta'minlashi kerak. Innovatsiyalar natijalarini monitoring qilish va baholash. Tashkilot potentsial muammolarni aniqlash va tuzatish uchun innovatsion loyihalari natijalarini muntazam ravishda kuzatib borishi va baholashi kerak.

Innovatsion g'oyalarni amalga oshirish innovatsiyalarni boshqarishning muhim qismidir. Tashkilot xodimlarga o'z g'oyalarini amalga oshirishga yordam beradigan qo'llab-quvvatlash tizimini yaratishi kerak. Bunday tizim quyidagi elementlarni o'z ichiga olishi kerak: Xodimlarni o'qitish va rivojlantirish. Tashkilot xodimlarga o'zlarining innovatsion ko'nikmalari va malakalarini rivojlantirishga yordam beradigan o'qitish va rivojlanishni ta'minlashi kerak. Resurslar va yordam. Tashkilot xodimlarni o'z g'oyalarini amalga oshirishlari uchun zarur resurslar va

yordam bilan ta'minlashi kerak. Mukofot va e'tirof. Tashkilot xodimlarni innovatsion g'oyalarini amalga oshirish uchun rag'batlantirishi va tan olishi kerak.

Innovatsion maqsadlar va ustuvorliklar innovatsiyalarni boshqarishning muhim elementlari hisoblanadi. Ular tashkilotlarga eng muhim sohalarga e'tibor qaratish va resurslarni isrof qilishdan qochishga yordam beradi.

Innovatsiyalarning maqsadlari tashkilotning o'ziga xos ehtiyojlari va maqsadlariga qarab farq qilishi mumkin. Mumkin bo'lgan innovatsion maqsadlarga quyidagilar kiradi:

Samaradorlik va samaradorlikni oshirish. Innovatsiyalar tashkilotlarga samaradorlik va samaradorlikni oshirishga yordam beradi, bu esa xarajatlarni kamaytirish va foydani oshirishga olib keladi.

Mahsulot va xizmatlar sifatini oshirish. Innovatsiyalar tashkilotlarga mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilashga yordam beradi, bu esa mijozlarning qoniqishini oshirishi va bozor ulushini oshirishi mumkin.

Yangi mahsulotlar va xizmatlarni ishlab chiqish. Innovatsiyalar tashkilotlarga yangi yoki mavjud mijozlarning ehtiyojlarini qondira oladigan yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqishda yordam berishi mumkin. Yangi bozorlarga kirish. Innovatsiyalar tashkilotlarga yangi bozorlarga kirishga yordam beradi, bu esa biznesning kengayishiga va daromadning oshishiga olib keladi. Innovatsion ustuvorliklar ham farq qilishi mumkin. Ularni tashkilot faoliyat yuritayotgan soha, raqobat muhiti va moliyaviy imkoniyatlari kabi omillar bilan aniqlash mumkin. Mumkin bo'lgan innovatsion ustuvorliklarga quyidagilar kiradi:

Texnologik innovatsiyalar. Texnologik innovatsiyalar yangi texnologiyalar, mahsulotlar yoki jarayonlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Marketing innovatsiyalari. Marketing innovatsiyasi yangi marketing strategiyalari, mahsulot yoki xizmatlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Tashkiliy innovatsiyalar. Tashkiliy innovatsiyalar tashkilot tarkibi, jarayonlari yoki madaniyatidagi o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Tashkilotning innovatsion maqsadlari va ustuvorliklarini ishlab chiqishda quyidagi omillarni hisobga olish kerak:

Tashkilot strategiyasi. Innovatsion maqsadlar va ustuvorliklar tashkilot strategiyasiga mos kelishi kerak. Tashkilotning ichki muhiti. Innovatsion maqsadlar va ustuvorliklar tashkilotning ichki imkoniyatlari va cheklovlarini hisobga olishi kerak. Tashkilotning tashqi muhiti. Innovatsion maqsadlar va ustuvorliklar raqobat muhiti, sanoat tendentsiyalari va texnologik o'zgarishlar kabi ekologik omillarni hisobga olishi kerak. Aniq belgilangan innovatsion maqsadlar va ustuvorliklar tashkilotlarga innovatsion jarayonni yanada samarali boshqarish va kerakli natijalarga erishishga yordam beradi.

Texnologik innovatsiyalar yangi texnologiyalar, mahsulotlar yoki jarayonlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Bu yangi materiallar yoki uskunalar kabi jismoniy texnologiyalarni ham, yangi dasturiy ta'minot yoki algoritmlar kabi raqamli texnologiyalarni ham o'z ichiga olishi mumkin. Texnologik innovatsiyalar samaradorlik va mahsuldorlikni oshirishga, mahsulot va xizmatlar sifatini yaxshilashga, yangi mahsulot va xizmatlarni ishlab chiqishga olib kelishi mumkin.

Bemorlarning hayot sifatini yaxshilaydigan yangi dori vositalari yoki tibbiy muolajalarni ishlab chiqish texnologik innovatsiyalarga misol bo'la oladi. Yana bir misol, ishlab chiqaruvchilarga mahsulot ishlab chiqarishni yanada samaraliroq va atrof-muhitga ta'siri kamroq bo'lgan yangi ishlab chiqarish texnologiyalarini ishlab chiqishdir. Marketing innovatsiyasi yangi marketing strategiyalari, mahsulot yoki xizmatlarni ishlab chiqishni o'z ichiga oladi. Bular reklama, narxlash yoki sotish kanallari kabi marketing jihatlariga tegishli bo'lishi mumkin. Marketing innovatsiyasi tashkilotlarga marketing harakatlari samaradorligini oshirishga, yangi mijozlarni jalb qilishga va bozor ulushini oshirishga yordam beradi.

Marketing innovatsiyasiga misol qilib maqsadli auditoriya e'tiborini tortadigan yangi reklama kampaniyasini ishlab chiqish mumkin. Yana bir misol, yangi yoki o'ziga xos tarzda mijozlar ehtiyojlariga javob beradigan yangi mahsulot yoki xizmatni ishlab chiqish. Tashkiliy innovatsiyalar tashkilot tarkibi, jarayonlari yoki madaniyatidagi o'zgarishlarni o'z ichiga oladi. Ular ishni tashkil etish, bilimlarni boshqarish yoki xodimlarni boshqarish kabi jihatlariga tegishli bo'lishi mumkin. Tashkiliy innovatsiyalar tashkilotlarga yanada samaraliroq, moslashuvchan va moslashuvchan bo'lishga yordam beradi.

Tashkiliy innovatsiyalarga misol qilib, xodimlarga ma'lumot va bilimlarni yanada samarali almashish imkonini beruvchi bilimlarni boshqarishning yangi tizimini joriy etish mumkin. Yana bir misol, tashkilotga iqtidorli xodimlarni jalb qilish va saqlab qolishga yordam beradigan yangi inson resurslarini boshqarish tizimini joriy qilishdir. Hayotda texnologik, marketing va tashkiliy innovatsiyalarni amalga oshirish qiyin bo'lishi mumkin. Bu tashkilotlardan ma'lum resurslar va vakolatlarga ega bo'lishni talab qiladi. Texnologik innovatsiyalar tadqiqot va ishlanmalarga, shuningdek, ishlab chiqarish quvvatlariga sarmoya kiritishni talab qiladi. Shuningdek, ular yangi texnologiyalarni ishlab chiqaradigan va joriy etadigan malakali kadrlarni talab qiladi.

Marketing innovatsiyasi mijozlar va bozor ehtiyojlarini tushunishni talab qiladi. Shuningdek, ular yangi marketing strategiyalari va mahsulotlarini ishlab chiqaradigan ijodiy va innovatsion mutaxassislarni talab qiladi. Tashkiliy innovatsiyalar rahbariyat va xodimlarning yordamini talab qiladi. Ular, shuningdek, moslashuvchan va moslashuvchan tashkiliy madaniyatni talab qiladi. Texnologik, marketing va tashkiliy innovatsiyalarni amalga oshirish uchun tashkilotlar ko'rishi mumkin bo'lgan ba'zi aniq qadamlar:

Innovatsiyalar uchun qulay muhit yarating. Bunga yetakchilikni qo'llab-quvvatlash, innovatsiya madaniyati va yangi g'oyalarga ochiqlik kiradi. Aniq maqsadlar va innovatsion ustuvorliklarni ishlab chiqish. Bu sizga eng muhim sohalarga e'tiboringizni qaratishga va resurslarni isrof qilishdan qochishga yordam beradi. Tashkilotning barcha darajalarida innovatsiyalarni rag'batlantirish. Bu xodimlarni o'qitish va rivojlantirish, resurslar va qo'llab-quvvatlash, shuningdek, innovatsion g'oyalarni amalga oshirish uchun xodimlarni tan olish va mukofotlashni o'z ichiga oladi. Innovatsiyalar zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatga erishishning muhim omilidir. Texnologik, marketing va tashkiliy innovatsiyalarni

muvaffaqiyatli amalga oshira oladigan tashkilotlar uzoq muddatli muvaffaqiyatga erishish imkoniyatiga ega.

1. Innovatsion madaniyatni shakllantirish

Innovatsiyalar tashkilot madaniyatidan boshlanadi. Menejment ijodiy fikrlash va tajriba uchun qulay muhit yaratishi kerak. Xodimlar g'ayrioddiy bo'lib tuyulsa ham, o'z g'oyalari erkin ifoda etishlari kerak. Kompaniya fikrlar xilma-xilligini qadrlashi va jamoa ijodkorligini rag'batlantirishi kerak.

2. Innovatorlarni aniqlash va qo'llab-quvvatlash

Iqtidorli va ijodiy xodimlarni aniqlash innovatsion jamoani yaratishda asosiy qadamdir. Kompaniyalar innovatorlarni aniqlash va qo'llab-quvvatlash uchun rag'batlantirish dasturlari, tanlovlar va stajirovkalar kabi turli usullardan foydalanishi mumkin. Xodimlar o'z g'oyalari ishlab chiqish va ular tashkilot muvaffaqiyatiga qanday ta'sir qilishini ko'rish uchun erkin muhit yaratish muhimdir.

3. Kadrlar tayyorlash va rivojlantirishga investitsiyalar

Muvaffaqiyatli innovatsiyalar uchun xodimlar zarur ko'nikma va bilimga ega bo'lishi kerak. Rahbariyat kadrlar tayyorlash va malakasini oshirishga, zamonaviy ta'lim dasturlari va malaka oshirishga kirishni ta'minlashga sarmoya kiritishi kerak. Trening, shuningdek, innovatsion g'oyalarni samarali amalga oshirishga yordam berish uchun jamoaviy ish va loyihalarni boshqarish ko'nikmalarini rivojlantirishni o'z ichiga olishi mumkin.

4. Innovatsiyalarni qo'llab-quvvatlash uchun texnologiyadan foydalanish

Axborot texnologiyalari innovatsion boshqaruv jarayonlarini sezilarli darajada yaxshilashi mumkin. G'oyalarni to'plash, baholash, loyihalarni boshqarish va muloqot qilish uchun maxsus vositalardan foydalanish innovatsiyalarni tezlashtirishi va jamoaning shaffofligini oshirishi mumkin.

5. Teskari aloqa va natijalarni baholash mexanizmlarini yaratish

Innovatsiyalarni samarali boshqarish doimiy monitoring va natijalarni baholashni talab qiladi. Teskari aloqa mexanizmlari va baholash tizimini yaratish kompaniyaga qaysi innovatsiyalar muvaffaqiyatli ekanligini va qaysi biri tuzatish kerakligini tushunish imkonini beradi. Shuningdek, u innovatsiyalarni boshqarish jarayonlari va strategiyalarini doimiy takomillashtirishga yordam beradi.

Xulosa

Innovatsiyalarni boshqarish murakkab va ko'p qirrali jarayondir. Biroq, innovatsiyalar uchun qulay muhit yaratadigan va innovatsiyalarni boshqarishning samarali strategiyasini ishlab chiqadigan tashkilotlar innovatsion g'oyalarni muvaffaqiyatli amalga oshirish va saqlab qolish ehtimoli ko'proq.

Innovatsiyalarni boshqarish zamonaviy dunyoda muvaffaqiyatli tashkilotning asosiy elementidir. Innovatsiya madaniyatini yaratish, iqtidorli xodimlarni qo'llab-quvvatlash, o'qitishga sarmoya kiritish, texnologiya va qayta aloqa tizimlaridan foydalanish innovatsiyalarni samarali qabul qilish va saqlashni ta'minlaydi. Kompaniyalar innovatsiyalar muhimligini tan olgan holda uzoq muddatli muvaffaqiyat uchun barqaror poydevor yaratishi mumkin.

Adabiyotlar

1. Yusupov E.D., Kusharov Z.K. “Menejment nazariyasi”: O‘quv qo‘llanma. – T.: «Innovatsion rivojlanish nashriyot-manbaa uyi», 2019.
2. Агарков А. П. Управление инновационной деятельностью. Учебник для использования в образовательном процессе образовательных организаций, реализующих программы высшего образования по направлениям подготовки «Менеджмент», «Инноватика» (уровень бакалавриата). — М.: Издательство Юрайт, 2019.
3. Гончаренко Л. П., Маслов В. И. Инновационный менеджмент: учебник для вузов. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2020.
4. Ивашина Л. В. Инновационный менеджмент: учебник для бакалавров. — 2-е изд., перераб. и доп. — М.: Издательство Юрайт, 2021.
5. Анучин А. И., Куценко Е. А., Ключев А. А. Формирование инновационной среды в организации: подходы и методы. // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. — 2022. — № 2 (131). — С. 106-112.
6. Горохова Л. В., Сазонова Е. А., Сазонов А. П. Цели и приоритеты инноваций в современных организациях. // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. — 2021. — № 1 (129). — С. 133-138.
7. Куренкова И. В., Куренков В. Ю. Маркетинговые инновации как инструмент повышения эффективности деятельности организации. // Вестник Саратовского государственного социально-экономического университета. — 2020. — № 4 (126). — С. 122-127.

Интернет манбалари

8. www.scinotes.ru/jour/article/view/756.